

Valtioneuvoston kanslialle

Liikenne- ja viestintäministeriön lausunto Nato-asioita koskevien käytäntöjen ja lainsäädännön kehittämistä arvioivan parlamentaarisen työryhmän tietopohjan täydentämiseksi

Valtioneuvosto asetti 13.11.2025 parlamentaarisen työryhmän käsittelemään perustuslakivaliokunnan lausunnossaan (PeVL 80/2022 vp) tekemää arviointitoimeksiantoa ja tekemään tarvittavia ehdotuksia sääntelyn tai valtiokäytännön uudistamiseksi. Työryhmän tehtävänä on oikeusministeriön esiselvityksen perusteella arvioida ja tarvittaessa tehdä perusteltuja ehdotuksia Nato-asioita koskevien käytäntöjen tai lainsäädännön kehittämiseksi. Työryhmän toimikausi päättyy 31.8.2026.

Valtioneuvoston kanslia pyytää parlamentaariselle työryhmälle lausuntoja työryhmän tietopohjan täydentämiseksi. Lausunnonantajilta pyydetään näkemyksiä kahteen oikeusministeriön esiselvityksessä tunnistettuun teemaan, joista toinen koskee ulkopoliittikan johtamista ja toinen eduskunnan asemaa Nato-asioissa. Lausunnossa voi esittää myös muita kansalliseen Nato-päätöksentekoon liittyviä huomioita.

Liikenne- ja viestintäministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

1. Ulkopoliittikan johtaminen

Nato-jäsenyys on tuonut uuden ulottuvuuden ulkopoliittikan johtamiseen. Perustuslain 93 §:n mukaan tasavallan presidentti johtaa ulkopoliittikkaa yhteistoiminnassa valtioneuvoston kanssa. Säännös ei nimenomaisesti käsittele sotilaallista liittoutumista. Nato ei myöskään kuulu EU:n toimivaltaan, jonka osalta toimivalta perustuslain mukaan kuuluu pääosin valtioneuvostolle. Tämän vuoksi Nato sijoittuu perustuslain systematiikassa jossain määrin tulkinnanvaraiselle alueelle.

Nato-asioita on mahdollista jäsenellä ulkopoliittikan johtamisen kannalta kolmella tavalla: Suomen peruskannat liittokunnan keskeisiin kysymyksiin kuuluvat ulkopoliittikan johtamiseen ja siten presidentin ja valtioneuvoston yhteistoiminnan piiriin. Sen sijaan operatiivis-sotilaalliset ja/tai hallinnolliset kysymykset eivät aina ole luonteeltaan ulkopoliittisia, vaan liittyvät esimerkiksi kansalliseen puolustushallintoon tai liikenne- ja viestintähallintoon, ja tämän seurauksena normaaliin valmisteluun. Tässä rajapinnassa toimivallan tulkinnanvaraisuus on suurinta.

Nato on samanaikaisesti poliittinen, sotilaallinen ja hallinnollinen järjestelmä. Tämän vuoksi järjestössä tehdyn yksittäisen päätöksen merkitys riippuu kontekstista. Kriisitilanteessa tekniseltä vaikuttava kysymys voi saada myös strategisen ulottuvuuden, eikä perustuslain avoimuus ole

tällöin riskitöntä. Jos toimivallan rajat ovat epäselviä, voi syntyä toimivaltajännitteitä presidentin ja valtioneuvoston välillä.

Suomen valtiosääntö on joustava ja se rakentuu yhteistyön varaan. Erilaiset käytännöt ovat historiassa täsmentäneet ja tarkentaneet perustuslakia ilman tarvetta sen muuttamiselle. Näiden käytäntöjen virallinen vahvistaminen voisi liikenne- ja viestintäministeriön mukaan olla nyt ajankohtaista.

2. Eduskunnan asema Nato-asioissa

Perustuslain 47 § turvaa eduskunnalle laajan oikeuden saada valtioneuvostolta tarvitsemansa tiedot, ja 97 § velvoittaa antamaan selvityksiä kansainvälisistä asioista. Nämä säännökset kattavat kaikki kansainvälisoikeudelliset asiat, myös Nato-asiat. Eduskunnan tiedonsaantioikeus on laaja ja ulottuu niihin tietoihin, joita se katsoo tarvitsevansa tehtäviensä hoitamiseksi.

Kansainvälisiin sopimuksiin liittyvissä asioissa, myös Nato-asioissa, valmistelu on usein vaihteista, jopa nopeaa ja osin luottamuksellista. Tämä voi synnyttää jännitteen eduskunnan tiedonsaantioikeuden kannalta. Jos tieto annetaan eduskunnalle vasta siinä vaiheessa, kun kansallinen kanta on käytännössä jo lyöty lukkoon, eduskunnan vaikutusmahdollisuudet jäävät vähäisiksi.

Valtioneuvoston ja eduskunnan välillä voisi olla nykyistä selkeämpi toimintamalli Nato-asioiden informoinnin kynnyksestä ja ajankohdasta. Tarkoituksenmukainen olisi menettely, joka parantaa ennakoitavuutta, ja ennen kaikkea vahvistaa eduskunnan ja valtioneuvoston välistä luottamusta. Erilaisia menettelyjä ja toimintatapoja on jo Nato-jäsenyyden jälkeen muodostunut, ja niiden virallinen vahvistaminen voisi näiltä osin olla myös perusteltua.

3. Muita kansalliseen Nato-päätöksentekoon liittyviä huomioita

Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, että käytännössä kaikki Nato-asiat ovat liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla jo nykyisin normaaliin kansalliseen päätöksentekoon liittyviä asioita. Näiltä osin pitää varmistaa, että Natoon liittyvien kantojen valmistelu ei ole irrallaan muusta EU- ja kansainvälisestä valmistelusta. Toimivat käytännöt valtioneuvoston sisäiselle tiedonkululle ja yhteensovitukselle ovat tärkeitä, sillä Nato-asioita valmistellaan ulkoministeriön ja puolustusministeriön lisäksi laajasti myös muissa sektoriministeriöissä. Esimerkiksi liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla Nato-asioita koordinoidaan koko hallinnonalan verkostossa.

Vaikka vertailua EU-asioita koskevaan kansalliseen valmisteluun ei voida eikä tule suoraan tehdä, EU:n vahvistuva rooli turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa lisää kansallisesti ulkopolitiikan ja EU-asioiden valmistelun välisiä yhteyksiä. Kuten perustuslakivaliokunta on oikeusministeriön esiselvityksen mukaan todennut, rajanveto valtioneuvoston EU-asioiden ja ulkopolitiikan välillä voi muodostua pidemmällä aikavälillä yhä vaikeammaksi, eikä ulkopolitiikan johtamisessa enää juuri ole sellaisia lohkoja, joissa Suomen kannat muodostettaisiin arvioimatta niiden suhdetta unionijäsenyyteen.

Nykyisessä geopoliittisessa tilanteessa on tärkeää varmistaa, että kansalliset Natoon liittyvät valmistelukäytännöt valtioneuvoston, presidentin ja eduskunnan välillä sekä valtioneuvoston sisällä

ovat selkeät ja tukevat sitä, että Suomi pienenä valtiona vaikuttaa kansainvälisesti tehokkaasti ja yhdenmukaisin viestein.

Tiedon jakamisessa ja tietojärjestelmähankkeissa on varmistettava, että Natoa koskeva tieto löytää ministeriöissä ja niiden hallinnonaloilla oikeille tahoille. Haasteita aiheuttavat tällöin esimerkiksi turvaluokitellun tiedon käsittelyrajoitteet. Päätöksenteossa tämä linkittyy myös aikakriittisyyteen: Jos odotetaan nopeaa päätöksentekoa, järjestelmien ja tiedonkulun hitaus saattavat vaikuttaa päätöksentekoon merkittävästi.

Olli-Pekka Rantala
Kansliapäällikkö

Kimmo Kiiski
Lainsäädäntöjohtaja

VN/30559/2025-LVM-35

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: